

RIIGIKOGU KANTSELEI 2019. AASTA TEGEVUSARUANNE

I. SISSEJUHATUS

Riigikogu on põhiseaduslik institutsioon, mille peamine tegevusvaldkond on seadusandliku võimu teostamine.

Riigikogu tegevuse eesmärk on tagada Eesti Vabariigi jätkusuutlik areng, ühiskonnas kehtiv stabiilne õiguskord ja täitevvõimu funktsioneerimine Riigikogu järelevalve all ning seadusi täites. Riigikogu võtab vastu seadusi, teostab järelevalvet täitevvõimu üle, otsustab eelarve üle ja peab lahendama muid riigieluga seotud küsimusi, mis ei ole antud põhiseadusega Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse, teiste riigiorganite ja kohalike omavalitsuste otsustada.

Riigikogul on 101 liiget. Riigikogu töö toimub peamiselt Riigikogu täiskogu istungitel, komisjonides, fraktsioonides ja välisdelegatsioonides. Riigikogus on 11 alatist komisjoni ja kolm erikomisjoni. Vastavalt vajadusele moodustatakse probleem- ja uurimiskomisjone.

2019.a tegutses Riigikogu XIII koosseisu ajal kaks probleemkomisjoni: probleemkomisjon rahvastikukriisi lahendamiseks ja probleemkomisjon riigireformi arengusuundade väljatöötamiseks. Mõlemad probleemkomisjonid lõpetasid tegevuse 29.03.2019.a.

Riigikogu XIV koosseis moodustas järgmised probleemkomisjonid:

- Rahvastikukriisi lahendamise probleemkomisjon;
- Eesti keele õppe arengu probleemkomisjon.

Riigikogu tegevust reguleerivad Eesti Vabariigi põhiseadus, Riigikogu kodu- ja töökorra seadus, välissuhtlemisseadus, Riigikogu liikme staatuse seadus, Riigikogu valimise seadus, Euroopa Parlamendi valimise seadus, rahvahääletuse seadus, samuti Riigikogu otsused välisdelegatsioonide ja komisjonide moodustamise kohta.

Riigikogu Kantselei (registreerimisnumber 74000101) eesmärk on Riigikogule tema põhiseaduslike funktsioonide täitmiseks vajalikud tingimused luua.

Kantselei ülesanded on nõustada Riigikogu, tema juhatust, komisjone, fraktsioone ja Riigikogu liikmeid, tagada asjaajamine ning organisatsioonilised, majanduslikud ja tehnilised tingimused Riigikogu, tema juhatuse, komisjonide, fraktsioonide ja Riigikogu liikmete tööks, samuti osutada kaasabi Riigikogu suhtlemisel teiste institutsioonidega nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt ja korraldada Riigikogu liikmete ametihüvedega seonduvat.

Riigikogu Kantselei ülesanne on ka riigi valimisteenistuse, Arenguseire Keskuse, Vabariigi Valimiskomisjoni ja elektroonilise hääletamise komisjoni ning Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni teenindamine.

Vabariigi Valimiskomisjoni (registreerimisnumber 70008256) ülesanne on tagada Riigikogu valimise seaduse §-s 1 sätestatud põhimõtete järgimine, teha kindlaks üleriigilised hääletamis- ja valimistulemused, valvata valimiste korraldajate tegevuse järele, lahendada kaebusi ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni (registreerimisnumber 70009043) ülesanne on kontrollida erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide tegevuse vastavust erakonnaseaduses sätestatud nõuetele.

II. PEAMISED TEGEVUSED

Strateegilised eesmärgid aastani 2024

Riigikogu on Eesti rahva esinduskogu, ainus vahetult rahva valitud riigiorgan. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 59 kohaselt kuulub Riigikogule seadusandlik võim. Seaduste vastuvõtmise kaudu kujundab Riigikogu Eesti õiguskorda. Põhiseaduse ja seadustega ettenähtud vahendite (arupärimised, küsimused, uurimiskomisjonid jms) abil kontrollib Riigikogu täitevvõimu teostamist. Riigikogu pädevusse kuulub põhiseaduse järgi ka eelarve vastuvõtmine, mis tähendab, et Riigikogu määrab kindlaks riigi ülesannete täitmiseks eraldatavate summade suuruse. Kokkuvõtvalt: Riigikogul on Eesti põhiseadusega kindlaks määratud riigikorralduses keskne asend ning tema olemasolust ja tegevusest sõltub Eesti Vabariigi kui demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi jätkusuutlik areng ning igäihe põhiõiguste ja -vabaduste tagatus.

Riigikogu Kantselei on loodud toetamaks Riigikogu tema põhiseaduslike ülesannete täitmisel ning hoidmaks parlamentaarset järjepidevust. Kantselei ülesanded on sätestatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses. Kantseleil ei ole iseseisvaid eesmärke, s.t eesmärke, mis ei oleks seotud Riigikogu tegevusega. Kantselei tegevus seisneb Riigikogu, selle allorganite ning Riigikogu liikmete ja fraktsioonide nõustamises ja teenindamises. Täiendavate ülesannetena on Riigikogu Kantseleile pandud ka riigi valimisteestuse, Arenguseire Keskuse, Vabariigi Valimiskomisjoni ning Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni teenindamine.

Riigikogu Kantselei iseseiseva struktuuriüksusena tegutseva riigi valimisteestus tagab valimiste seadusekohase korraldamise riigi tasandil.

Arenguseire Keskus tegeleb Eesti ühiskonna pikaajaliste arengute tuvastamise ja analüüsiga ning nende põhjal arengustenaariumite koostamisega.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni eesmärk on aidata kaasa erakondade tulude ja kulude seaduslikkuse ja läbipaistvuse tagamisele. Komisjoni tegevusaruanne on toodud tagapool eraldi osana.

Riigikogu koosseisu vahetumine

2019. aasta kevadel toimusid Riigikogu XIV koosseisu valimised. Millest lähtuvalt leidsid aset Riigikogu XIII koosseisu lõpetamise üritused ning Riigikogu XIV koosseisu pidulikud avaüritused. Uue koosseisu avaistung toimus 4. aprillil, mil Riigikogu liikmed andsid ametivande ning valiti Riigikogu juhatus.

Riigikogu Kantselei toetas Riigikogu XIII koosseisu lahkumist ja uue koosseisu tööle asumist. Koosseisu vahetuse protsess hõlmas muuhulgas lahkumishüvitiste määramist ja väljamaksmist, kabinettide korrastamist ja osaliselt remontimist, fraktsioonide personali töölepingute lõpetamist. Uue koosseisu tööle rakendamiseks käivitati sisseelamisprogramm, mille käigus jagati Riigikogu liikmetele kabinetid, väljastati arvutid ja muud töövahendid, toimusid Riigikogu ja Riigikogu Kantselei töökorraldust ning kasutatavaid tarkvarasid tutvustavad valdkonnapõhised koolitused.

Seaduste vastuvõtmine ja parlamentaarne kontroll

Riigikogu võttis 2019. aastal XIII koosseisu viimasel **9. istungjärgul (14.01.2019-21.02.2019)** vastu 52 õigusakti, sh 46 seadust ja 6 otsust.

Riigikogu XIV koosseis (**kevadistungjärg 04.04.2019-13.06.2019; sügisistungjärg 09.09.2019-19.12.2019**) võttis vastu 78 õigusakti, sh 37 seadust ja 41 otsust.

Riigikogu XIII koosseisu 9. istungjärgul toimus 20 istungit.

Riigikogu XIV koosseisu kevadistungjärgul toimus 32 ja sügisistungjärgul 48 istungit, so kokku 80 korralist istungit. Erakorraline istungjärg toimus 30.08.2019.

Kollektiivseid pöördumisi võeti menetlusse Riigikogu XIII koosseisu 9. istungjärgul 3 korral:

1. Kollektiivne pöördumine "Tselluloositehase eriplaneeringu lõpetamiseks";
2. Kollektiivne pöördumine "Nõuame, et teadmata kadunud inimese otsingu alguses kaasaks riik KOHE kogu olemasoleva ressursi, kaasaarvatud vabatahtliku organisatsiooni SA Kadunud OPEROG";
3. Kollektiivne pöördumine „Maksustame ilutulestikuga paugutamise vabatahtlike päästjate toetuseks“.

Riigikogu XIV koosseis võttis 2019. aastal kollektiivseid pöördumisi menetlusse 8 korral:

1. Kollektiivne pöördumine „Nõuame 5G tehnoloogia paigaldamise peatamist Eestis!“;
2. Kollektiivne pöördumine „Lageraied Ajalukku“;
3. Kollektiivne pöördumine "Eesti vajab kanepireformi!“;
4. Kollektiivne pöördumine "Tingimusteta põhisissetuleku (kodanikupalga) teostatavuse ja mõju uurimisest Eestis“;
5. Kollektiivne pöördumine "Jagame Eesti Euroopa Liidu toetuste taotlemisel ja rakendamisel kaheks piirkonnaks“;
6. Kollektiivne pöördumine "Kliimanetraalne Eesti aastaks 2035“;
7. Kollektiivne pöördumine apteegireformi kohta;
8. Kollektiivne pöördumine „Tõstame parvlaev Estonia vraki üles“.

Riigikogu istungitel toimus XIII koosseisu viimasel istungjärgul 3 olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu:

1. Välispoliitika arutelu (välisminister Sven Mikser; väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson);
2. "Infojulgeolek, sellega seotud ohud demokraatiale ja õigusriigile" (Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esimees Andres Herkel, strateegilise kommunikatsiooni ekspert Ilmar Raag; õigusteaduste doktor, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna IT-õiguse teadur Helen Eenmaa-Dmitrieva; ajaloo doktor, Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse teadur Ivo Juurvee);
3. „Eesti maksusüsteemi tulevik“ arutelu (Eesti Reformierakonna fraktsiooni esimees Jürgen Ligi; Eesti Tööandjate Keskliidu volikogu liige, maksunduse töörühma juht Jaan Puusaag; Ernst & Young Eesti partner Ranno Tingas).

XIV koosseisu esimesel ja teisel istungjärgul toimus 4 olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu:

1. "Pensioni tulevikust - kes tasub memme vaeva?" (Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liige Riina Sikkut; mõttekoja Praxis juhatuse esimees Tarmo Jüristo;

Tallinna Ülikooli vanemteadur Lauri Leppik; Tartu Ülikooli doktorant ja majandusekspert Kaspar Oja);

2. "Maksusüsteem - kuidas edasi?" (Eesti Keskerakonna fraktsiooni esimees Kersti Sarapuu; Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika aseksperd Dmitri Jegorov; ettevõtja Indrek Neivelt);
3. "Eestikeelse kõrghariduse tulevikust" (Isamaa fraktsiooni liige Mihhail Lotman, Cleveron AS kaasasutaja ja juhataja Arno Kütt, Eesti Üliõpilaskondade Liidu endine juht Sigrid Västra, Eesti Vabariigi teaduspreemia laureaat, Tartu Ülikooli emakeeleõpetuse professor Martin Ehala);
4. "Kas õigusriik on ohus?" (Eesti Reformierakonna fraktsiooni esimees Kaja Kallas, Eesti Advokatuuri esimees Jaanus Tehver, endine riigiprokurör ja Ühingu Korruptsioonivaba Eesti juhatuse liige Steven-Hristo Evestus).

Valitsusliikmed esinesid Riigikogu ees XIII koosseisu viimasel istungjärgul 2 korral aruande ja ülevaatega:

1. Ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas (peaminister Jüri Ratas);
2. „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ 2018. aasta täitmise aruanne (kultuuriminister Indrek Saar).

Valitsusliikmed ja muud ametiisikud esinesid Riigikogu ees XIV koosseisu kevad- ja sügisistungjärgul 9 aruande, ettekande või ülevaatega:

1. Eesti Panga 2018. aasta aruanne (Eesti Panga president Ardo Hansson);
2. Finantsinspektsiooni 2018. aasta aastaaruanne (Finantsinspektsiooni juhatuse esimees Kilvar Kessler);
3. Riigikohtu esimehe ülevaade kohtukorraldusest (Riigikohtu esimees Villu Kõve);
4. Euroopa Komisjoni liikme kandidaadi Kadri Simsoni ettekanne;
5. Avaliku teenistuse 2018. aasta aruande ülevaade (riigihalduse minister Jaak Aab);
6. Ülevaade riigi vara kasutamise ja säilimise kohta 2018.-2019. aastal (riigikontrolör Janar Holm);
7. Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis (rahandusminister Martin Helme);
8. Kultuuriministri Tõnis Lukase ettekanne "Spordipoliitika põhialused aastani 2030" täitmise kohta;
9. Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel (peaminister Jüri Ratas).

Õiguskantsler Ülle Madise andis 2019. aastal XIV koosseisule 2018.-2019. aasta tegevusülevaate ja tegi 3 ettepanekut:

1. ettepanek anda nõusolek Riigikogu liikmelt Kalev Kallolt saadikupuutumatus e aravõtmiseks ja tema suhtes kohtumenetluse jätkamiseks (52/0/0);
2. ettepanek väärtomenetluse seadustiku Eesti Vabariigi põhiseadusega kooskõlla viimiseks (80/0/0);
3. ettepanek Riigikogule KOKS § 18 lg 1 p 6 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (31/37/2).

Lisaks saatis õiguskantsler Riigikogule kirjaliku ettekande ausa poliitilise konkurentsi tagamisest.

Riigikogu liikmed andsid 2019. aastal XIII koosseisu viimasel istungjärgul ametivande kahel korral, muud ametiisikud andsid ametivande ühel korral.

XIV koosseisus andsid Riigikogu liikmed ametivande 118 korral ja muud ametiisikud andsid ametivande 21 korral.

Poliitilise avaldusega esineti Riigikogu ees 2019. aastal Riigikogu XIII koosseisu 9. istungjärgul ühel korral:

- justiitsminister Urmas Reinsalu poliitiline avaldus põhiseaduse analüüsist.

2019. aastal Riigikogu XIV koosseisu esimesel ja teisel istungjärgul esineti Riigikogu ees poliitiliste avalduste ja kõnedega kolmel korral:

1. Eesti Vabariigi presidendi Kersti Kaljulaidi XIV Riigikogu avakõne;
2. Eesti Vabariigi presidendi Kersti Kaljulaidi kõne XIV Riigikogu II istungjärgu avaistungil;
3. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus - 2020.a. riigieelarve seaduse eelnõu üleandmine Riigikogule.

Valitsuse moodustamiseks volituste andmisi ja umbusaldusavalduse nõudeid esitati 6 korral:

1. Peaministri kandidaadile Kaja Kallasele valitsuse moodustamiseks volituste andmine (45/53/0);
2. Peaministri kandidaadile Jüri Ratasele valitsuse moodustamiseks volituste andmine (55/44/0);
3. Kirjalik nõue avaldada umbusaldust siseminister Mart Helmele (46/53/0);
4. Kirjalik nõue avaldada umbusaldust peaminister Jüri Ratasele (40/55/0);
5. Kirjalik nõue avaldada umbusaldust maaeluminister Mart Järvikule (43/51/0);
6. Kirjalik nõue avaldada umbusaldust siseminister Mart Helmele (44/42/0).

Riigikogu liikmed esitasid Vabariigi Valitsusele ja selle liikmetele XIII koosseisu 9. istungjärgul kokku 2 arupärimist, mis jäid seoses koosseisu lõppemisega Riigikogu saalis vastamata. Lisaks esitati 20 kirjalikku küsimust. Riigikogu liikmed edastasid Riigikogu juhatusele 42 taotlust valitsusliikmetele küsimuste esitamiseks infotunnis.

Riigikogu XIV koosseisu kevad- ja sügisistungjärgul esitasid Riigikogu liikmed Vabariigi Valitsusele ja selle liikmetele kokku 18 arupärimist (tagastati 1 arupärimine) ja esitati 34 kirjalikku küsimust, millest 1 võeti tagasi. Riigikogu liikmed edastasid Riigikogu juhatusele 249 taotlust valitsusliikmetele küsimuste esitamiseks infotunnis.

2019. aastal kujundas Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon Riigikogu seisukoha 32 (14 algatust XIII koosseisu ja 18 algatust XIV koosseisu raames) Euroopa Liidu algatuse kohta. Euroopa Liidu asjade komisjon andis valitsusele mandaadi osaleda Euroopa Ülemkogu ja EL Nõukogu poliitilistes aruteludes kokku 96 (26 mandaati XIII koosseisu ja 70 mandaati XIV koosseisu kohta) päevakorrapunkti raames.

Parlamentaarne tegevus Riigikogu komisjonides

Alatise komisjonid

Euroopa Liidu asjade komisjoni (ELAK) tegevuse ülevaade

2019. aastal toimus 55 (13 istungit XIII koosseisu ja 42 XIV koosseisu raames) Euroopa Liidu asjade komisjoni istungit (neist 3 olid ühisistungid). Euroopa Liidu asjade komisjon kujundas Riigikogu seisukoha 32 (14 algatust XIII koosseisu ja 18 XIV koosseisu raames) Euroopa Liidu algatuse kohta. Euroopa Liidu asjade komisjon andis valitsusele mandaadi osaleda Euroopa Ülemkogu ja EL Nõukogu poliitilistes aruteludes 96 (26 XIII koosseisu raames ja 70 XIV koosseisu raames) päevakorrapunkti raames. Olulisema mõjuga teemadeks olid kliimanetraalsus 2050, Euroopa Stabiilsusmehhanismi reform, ELi järgmise perioodi eelarveraamistik ja selle perioodi vahendite kasutamine ning Brexit. Nendele teemadele keskendus Euroopa Liidu asjade komisjon ka 20 parlamentaarse kuulamise raames. Kokku toimus 12 komisjoni välislahetust, tihedam koostöö oli Läti, Leedu ja Poola parlamentide ning Bundestagi EL asjade komisjoniga ning lisaks ELi eesistujariikide Rumeenia ning Soomega. Olulisem muudatus EL asjade komisjoni töös on raportöörade süsteemi kasutuselevõtt ehk et ELi algatuste puhul määrab komisjon ühe liikme vastutavaks ettekandjaks, kes tegeleb EL algatusega nii valdkondlikus komisjonis kui ka EL asjade komisjonis.

Keskkonnakomisjoni tegevuse ülevaade

Istungeid on vaadeldaval perioodil toimunud 46, sealhulgas 4 ühisistungit, 4 avalikku istungit ja 5 väljasõiduistungit. Istungitel ja väljaspool istungeid toimunud kohtumistel on läbivalt käsitletud kliimaga seonduvaid teemasid (energia, sh tuule- ja tuumaenergia, põlevkivienergeetika; metsandus, jms). Ka toimusid arutelud õhusaaste, jäätmete, transpordi (Rail Baltic, jms), vesiviljeluse, looduskaitse, jms teemadel.

Komisjon on olnud juhtivkomisjoniks 14-le seaduseelnõule ja 2-le otsuse eelnõule, millest 6 võeti vastu seadusena ja 2 otsusena (koosseisu volituste lõppedes langes menetlusest välja 7 eelnõu, millest oli tagasi lükatud 3 ning 4 ei jõutud lõpuni menetleda) ning 1 menetlus jätkub 2020.a. Komisjon ise on esitanud 3 eelnõud. Komisjon on perioodi jooksul andnud ELAK-le 4 arvamust ning sotsiaalkomisjonile, väliskomisjonile ja õiguskomisjonile 1 arvamuse.

Istungitel on ära kuulatud ja arutatud erinevaid kollektiivseid pöördumisi. Nii näiteks arutati 2 istungil kollektiivseid pöördumisi "Tselluloositehase eriplaneeringu lõpetamiseks" ja "Nõuame 5G tehnoloogia paigaldamise peatamist Eestis!", kusjuures viimati nimetatud kohta esitas komisjon asjakohase arvamuse sotsiaalkomisjonile, kes edastas selle algatajatele. Kollektiivset pöördumist „Lageraied Ajalukku“ arutati komisjoni poolt 5 korral. Vaadeldaval perioodil alustati komisjoni poolt ka kollektiivse pöördumise „Kliimanetraalne Eesti aastaks 2035“ arutelu ja tõdeti vajadust jätkata seda täiskogus oluliselt tähtsa riikliku küsimuse käsitlemisena 2020. aastal.

2019.aastal osalesid komisjoni liikmed ja ametnikud mitmetel kliimamuutustega seonduvaid probleeme käsitletud üritusel välisriikides (sh EL parlamentide keskkonnakomisjonide esindajate konverents Helsingis 6-7.11).

Kultuurikomisjoni tegevuse ülevaade

2019. aasta oli Riigikogu valimiste aasta, mistõttu jäi aasta algusesse Riigikogu XIII koosseisu viimane istungjärk ning seejärel algas XIV koosseisu töö. Riigikogu kultuurikomisjon pidas 2019. aastal 45 istungit (XIII koosseis - 12 istungit, XIV koosseis - 33 istungit) ning vastu võeti 8 seadust ja 4 Riigikogu otsust (XIII koosseis – 7 seadust, XIV koosseis – 1 seadus ja 4 Riigikogu otsust). Olulisemad kultuurikomisjonis menetletud eelnõud jäid aasta algusesse. Siis võttis Riigikogu vastu muinsuskaitseaduse uue tervikteksti, mis sõnastab muinsuskaitse väärtuspõhimõtted, pöörab tähelepanu erinevate otsuste kaalumisruumile ja proportsionaalsusele ning tasakaalustab riigi ja mälestise omaniku õigusi ja kohustusi. Vastu võeti uus kõrgharidusseadus, millega viiakse kõrghariduse korraldus ühtsele alusele, suurendades üliõpilaste ja kõrgkoolide paindlikkust, soodustades kõrgkoolide vahelist koostööd ning tugevdades ülikoolide ja ühiskonna seoseid. Just viimati mainitu oli oluliseks põhjuseks ka Tallinna Ülikooli, Eesti Maaülikooli, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ja Eesti Kunstiakadeemia seaduste vastuvõtmiseks samal ajal. Kultuurikomisjon tegeles aktiivselt eelnõuga, millega plaaniti muuta põhikooli lõpetamise ning õpitulemuste välishindamisega seonduvaid sätteid. Eelnõu kohaselt ei oleks põhikooli lõpueksamite sooritamine enam põhikooli lõpetamise tingimuseks. Eelnõu leidis huvirühmades laialdast vastukaja ning eelnõu on jätkuvalt menetluses. Riigikogu võttis kultuurikomisjoni ettepanekul vastu otsused, millega nimetati Eesti Rahvusringhäälingu, Eesti Rahvusraamatukogu ja Rahvuskooperi nõukogudesse Riigikogu liikmetest nõukogude liikmed. Kultuurikomisjonil on välja kujunenud järjepidev parlamentaarsete kuulamiste praktika, kus iga-aastaselt kuulatakse peaministri ülevaadet teaduse ja arendustegevuse olukorrast ning kultuuriministrit kultuuri- ja spordipoliitika põhialuste elluviimisest. Uus koosseis võttis tähelepanu alla kõrgharidus rahastusmudeli, kohtudes erinevate osapooltega kõrgkoolidest ja üliõpilastest Riigikontrollini ning on koondanud haridus- ja teadusministrile esitamiseks Riigikogu fraktsioonide ettepanekud, mida tuleks silmas pidada, et Eestis kõrgharidus püsiks kvaliteetne ja jätkusuutlik. Komisjon jälgib ka arenguid kutsehariduses. Kultuurivaldkonnas on komisjoni initsiatiivil algatatud riiklikult tähtsate kultuuriehitiste, mille ehitamist ja renoveerimist tuleks toetada Kultuurkapitali vahenditest, nimetamise protsess. Riigikogu sellekohane otsus 1996. aastast on täitumas.

Maaelukomisjoni tegevuse ülevaade

Maaelukomisjon pidas 2019. aastal 42 istungit (34 korralist ja 2 erakorralist), sh 3 ühisistungit Riigikogu teiste komisjonidega. Komisjon määrati 2019. aasta jooksul kahe seaduse eelnõu juhtivkomisjoniks, vastu võeti viis seaduse eelnõu ning perioodi lõpul jäi menetlusesse üks eelnõu. Maaelukomisjon algatas õiguskantsleri märgukirjas tõstatatud probleemi lahendamiseks ühe seaduse eelnõu (maareformi seaduse ja maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu). Eelmisel aastal andis komisjon ELAKile arvamusi kolmel korral.

Parlamentaarsete järelevalve raames kohtuti möödunud aastal mitmel korral maaeluministriga. Istungitel arutati erimärgistatud kütuse, väärtusliku põlumajandusmaa, nn euroheina hekseldamise jt aktuaalseid teemasid. Maaelukomisjoni ja avalikkuse tähelepanu keskpunktis oli 2019. aastal listeriabakteri puhangutüvega ST1247 seonduv. Komisjon tegeles nimetatud probleemiga järjepidevalt ning hoidis arengutel silma peal. Listeriateemadel kohtuti Veterinaar- ja Toiduameti, Terviseameti, Maaeluministeriumi ning M.V.Wool esindajatega. Komisjon tutvus ka Riigikontrolli auditiga „Riigi tegevus toidu ohutuse tagamisel“. Sügisel arutas maaelukomisjon Lõuna-Eestit räsitud tormikahjustuste, nende likvideerimise ning tormiga kaasnenud kulude teemal. Komisjon hoidis oma fookuses Euroopa Liidu toetuste pettustega seonduvat ning kohtus Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti

esindajatega. Lisaks olid maaelukomisjoni laual järgmised olulised teemad: metsanduse arengukava stsenaariumid, vesiviljeluse veekaitseõndused ja saastetasud, maapiirkondade jätkusuutlik areng, põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021-2027 ning taimekaitsevahendite teema.

Oktoobris toimus Maalehe ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja korraldatud Aasta Põllumehe konverents, millest võtsid osa ka maaelukomisjoni liikmed.

Suvel kohtus maaelukomisjon Saksa Bundestagi toidu- ja põllumajanduskomisjoni delegatsiooniga ning oktoobris osalesid maaelukomisjoni esimees Tarmo Tamm ja liige Merry Aart Helsingis Euroopa Liidu rahvusparlamentide põllumajanduskomisjonide esindajate kohtumisel.

Majanduskomisjoni tegevuse ülevaade

Nii Riigikogu XIII majanduskomisjoni koosseisu kui Riigikogu XIV majanduskomisjoni koosseisu kuulus 9 liiget. Riigikogu XIV majanduskomisjon alustas tööd 4.04.2019.

Aastal 2019 toimus 45 majanduskomisjoni istungit, sealhulgas 43 korralist istungit, 2 erakorralist istungit, 2 avalikku istungit, 5 ühisistungit ja 3 väljasõiduistungit. Istungite käigus oli parlamentaarseid kontrole 9, parlamentaarseid kuulamisi 15 ja huvigruppide kuulamisi 2.

2019. aastal määrati majanduskomisjon eelnõude juhtivkomisjoniks 13 korral ja menetluses oli 19 seaduseelnõud (neist 6 aastast 2018). Aasta lõpu seisuga oli majanduskomisjonis menetluses 3 seaduseelnõu, vastu võeti 14 seadust, tagasivõetud eelnõusid oli 1 ning tagasi lükati 1 eelnõu.

Riigikogu komisjonidele andis majanduskomisjon kokku 16 arvamust: Euroopa Liidu asjade komisjonile anti 10 arvamust, väliskomisjonile 3 arvamust, õiguskomisjonile 1 arvamus, sotsiaalkomisjonile 1 arvamus ja keskkonnakomisjonile 1 arvamus.

Majanduskomisjon võõrustas erinevaid delegatsioone ja külalisi 7 korral, samuti osales välislähetustel 7 korral.

Põhiseaduskomisjoni tegevuse ülevaade

Põhiseaduskomisjoni istungite arv oli kokku 33 (jaanuar-veebruar oli 6 istungit; aprill-juuni oli 10 istungit; juulis oli 1 erakorraline ja september-detsember oli 16 istungit); menetletud eelnõude arv (mitu menetletud eelnõu võttis Riigikogu 2019. a seaduse ja otsusena vastu) 23 (XIII koosseisu IX istungjärgul 9 eelnõud; XIV koosseisu esimesel istungjärgul 8; teisel istungjärgul ja tagasi lükatud eelnõude arv – 2).

Riigikogu nimel Riigikohtule antud 5 arvamust (XIII koosseisu IX istungjärgul 0; XIV koosseisu esimesel istungjärgul 3; teisel istungjärgul 2). ELAK-ile antud arvamuste arv – 1 (XIII koosseisu IX istungjärgul 1; XIV koosseisu esimesel istungjärgul 0; teisel istungjärgul 0). Teistele komisjonidele antud arvamuste arv – 7 (XIII koosseisu IX istungjärgul 4; XIV koosseisu esimesel istungjärgul 0; teisel istungjärgul 3).

Õiguskantsleri poolt Riigikogule tehtud ettepanekuid (viia seadus kooskõlla põhiseadusega) kokku 2. Õiguskantsleri ettepanek viia vääртеomenetluse seadustik põhiseadusega kooskõlla

arutelu. Õiguskantsleri ettepanek Riigikogule KOKS¹ § 18 lg 1 p 6 põhiseadusega kooskõlla viimiseks.

Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud seaduste uuesti arutamiste arv – 1 (Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata Kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse uuesti arutamine.

Menetletud kollektiivsete pöördumiste arv – 1 (XIII koosseisu IX istungjärgul 1; XIV koosseisu esimesel istungjärgul 0; teisel istungjärgul 0).

Komisjonile andsid oma iga-aastase ülevaate: Riigikohtu esimees, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik; riigi peaprokurör, õiguskantsler ja Andmekaitse Inspektsiooni peadirektor. Jaapani parlamendi põhiseaduskomisjoni liikmed külastasid 27.09.2019. Riigikogu põhiseaduskomisjoni. 9.12.2019.a toimus põhiseaduskomisjoni liikmete Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimise Euroopa ameti (EU-LISA) ühiskülastus koos julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni ja õiguskomisjoni liikmetega.

Rahanduskomisjoni tegevuse ülevaade

2019. aastal pidas rahanduskomisjon kokku 52 istungit, sealhulgas 4 ühisistungit, 2 erakorralist istungit ja 1 väljasõiduistung.

2019. aastal menetles rahanduskomisjon 44 õigusakti, sealhulgas 9 otsuse eelnõu, 34 seaduse eelnõu ja toimus 1 eelnõu uuestiarutelu. Neist vastu võetud 20, tagasi lükatud 5, katkestatud 1 ja 7 eelnõu jäi menetlusse.

Rahanduskomisjon andis 6 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile, 1 arvamuse õiguskomisjonile ja 1 arvamuse sotsiaalkomisjonile. Rahanduskomisjoni menetles 2 õiguskantsleri pöördumist ja 4 kollektiivset pöördumist.

Kaasamine: Toimus 32 kohtumist huvigruppide, valdkonna ministriumide ja ametkondadega.

Komisjoni välistegevus: toimusid kohtumised välisdelegatsioonide ja esindajatega 6 korral ning komisjoni esindus osales konverentsidel välislähetuses 3 korral.

Riigikaitsekomisjoni tegevuse ülevaade

Riigikaitsekomisjon menetleb juhtivkomisjonina riigi julgeolekut ja riigikaitset reguleerivaid eelnõusid, teostab tsiviilkontrolli riiklike jõustruktuuride üle ning osaleb riigi julgeoleku- ja kaitsepoliitika kujundamisel. Riigikogu riigikaitsekomisjon pidas 2019. aastal 48 istungit, sealjuures 3 ühisistungit ning 4 väljasõiduistungit. Komisjon kohtus regulaarselt Kaitseministeeriumi juhtkonnaga ning julgeoleku- ja kaitsepoliitiliste asutuse ja ettevõtetega. Samuti kohtuti riigikaitse kõrgeima juhi, president Kersti Kaljulaidiga. Komisjonil toimus kokku 11 kohtumist ja 4 väljasõitu. Lisaks korraldas komisjon koos Eesti NATO ühinguga sümposiumi „Riigikaitsekohus, kas ja kuidas“.

Riigikaitsekomisjon oli juhtivkomisjoniks 16 eelnõule. Nendest 11 olid Riigikogu otsuse eelnõud, mis käsitlesid Kaitseväe osalusega välismissioone, ning 5 seaduse eelnõud. Üheks olulisemaks eelnõuks, mille juhtivkomisjoniks riigikaitsekomisjon määrati, on

¹ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus

riigikaitseeaduse eelnõu, mis lähtub laiapindse riigikaitse käsitlusest. Lisaks andis riigikaitsekomisjon 4 arvamust – 1 Riigikohtule, 2 õiguskomisjonile ning 1 väliskomisjonile.

Riigikaitsekomisjoni töö oluliseks osaks on välissuhtlus ning liitlasiuhete arendamine. Komisjoni esindajad osalesid Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise parlamentaarse välis- ja julgeolekupoliitika ning julgeoleku- ja kaitsepoliitika konverentsidel Rumeenias ja Soomes. Juunis võeti osa iga-aastasest Põhjamaade, Balti riikide ja Poola parlamentide kaitsekomisjonide julgeoleku ja riigikaitse foorumist Rootsis. Oktoobris toimus Soome kaitsekomisjoni kahepäevane visiit Eestisse, mille korraldaks oli riigikaitsekomisjon. Novembris külastas komisjon NATO peakorterit Brüsselis, SHAPE²i Monsis ning Euroopa Liidu Eesti esindust Brüsselis. Lisaks kohtuti Eestis erinevate liitlasriikide Kaitseväge juhatajatega ja parlamentide esindajatega.

Sotsiaalkomisjoni tegevuse ülevaade

Sotsiaalkomisjon pidas Riigikogu XIII koosseisu 2019.a kevadistungjärgul kokku 11 istungit, millest 2 olid erakorralised. Riigikogu XIV koosseisu ajal toimus 37 istungit, ja kaks väljasõiduistungit.

Riigikogu XIII koosseisu kevadistungjärgul menetluses olnud eelnõudest võeti vastu 3 seaduseelnõu ja Riigikogu XIV koosseisus võeti vastu 4 seaduseelnõu. Tagasi lükati 1 eelnõu.

Riigikogu XIII koosseisu kevadistungjärgul andis komisjon kahel korral arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile. Riigikogu XIV koosseisus anti 1 arvamus Riigikohtule põhiseaduskomisjoni kaudu ning 4 korral anti arvamus teistele Riigikogu komisjonidele.

Riigikogu XIII koosseisu kevadistungjärgul menetleti 1 kollektiivne pöördumine ja Riigikogu XIV koosseisus menetleti 5 kollektiivset pöördumist.

Lisaks eelnõude aruteludele võetakse komisjoni päevakorda päevakajalisi küsimusi, märgukirju, huvirühmade ja kõrgete riigiametnikega kohtumisi. Riigikogu XIII koosseisus istungitel toimus 3 arutelu päevakajalistes küsimustes, mis ei seondunud menetluses olevate eelnõudega. Riigikogu XIV koosseisus arutati 33 korral erinevate asutuste tegevuse ülevaateid, õigusloomeplaanide, kohtuti huvirühmadega, korraldati parlamentaarseid kuulamisi ühiskonnas olulistest küsimustes jms. Ühel korral kohtuti Vabariigi Presidendiga ning ühel korral Tartu naiste tugikeskuse ja Pärnu naiste tugikeskuse esindajatega. Samuti toimus arutelu õiguskantsleri märgukirjast lähtuvalt.

Väliskomisjoni tegevuse ülevaade

Kahe Riigikogu koosseisu peale kokku oli väliskomisjonil 2019. aastal 63 istungit. XIII Riigikogu koosseisu viimase istungjärgu üks olulisemaid väliskomisjoni töid oli komisjoni raporti „Valmisolek tõrjuda valimistesse sekkumist lääneriikide näitel“ koostamise lõpetamine. See raport on toonud palju rahvusvahelist vastukaja ja raportöör on osalenud mitmel samateemalisel konverentsil.

Riigikogu XIV alguses asus väliskomisjon koos fraktsioonide ja komisjonidega moodustama uusi välisdelegatsioone. Koosseisu jooksul on Riigikogu otsusega moodustatud Eesti delegatsioonid Euroopa Nõukogu Parlamentaarsete Assamblees, Põhja-Atlandi Lepingu

² Supreme Headquarters Allied Powers Europe

Organisatsiooni Parlamentaares Assamblees, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaares Assamblees ning Balti Assamblees.

Väliskomisjoni töö eripärast lähtuvalt on uue koosseisu alguses komisjoni esimehel tavakohased tutvumiskohtumised Tallinnas resideeruvate suursaadikutega. Uue koosseisu välisvisiitidest saab esile tõsta komisjoni visiiti Prantsusmaale novembris ning Balti ja Põhjamaade väliskomisjoni esimeeste kohtumist Rootsis oktoobris. Koostöövõrgustiku tihendamine Euroopa partnerite ja kitsamalt piirkonna riikidega on selle koosseisu väliskomisjoni üks eesmärke.

Sügisistungjärgu keskne teema oli Eesti välispoliitika arengukava 2030, mida komisjon otsustas käsitleda teemade kaupa lisades aruteludesse horisontaalsed välispoliitika strateegiadokumendid. Juhtivkomisjonina menetletud eelnõudest kaks näidet, millest esimene on oluline Eesti noortele ja teine Eesti liitlassuhetele. Riigikogu ratifitseeris Eesti ja Jaapani valitsuste vahelise töötamisõigusega turismi kokkuleppe, mille alusel võivad Eesti ja Jaapan väljastada teineteise 18–30 aastastele kodanikele kuni 12 kuuks töötamisõigusega mitmekordse viisa. Riigikogu kiitis heaks ka Põhja-Makedoonia Vabariigi ühinemist käsitleva Põhja-Atlandi lepingu protokoll. Eraldiseisvatest üritustest saab veel esile tuua ühiskonnaõpetuse õpetajatele suunatud arutelu korraldamise Riigikogus.

Õiguskomisjoni tegevuse ülevaade

Õiguskomisjoni istungeid kokku 41. Juhtivkomisjoniks määramisi 12. Vastu võetud seadusi kokku 14 ja algatatud eelnõusid 2. Euroopa Liidu asjade komisjonile antud arvamused 4. Arvamused PSK-le (põhiseaduslikkuse järelevalve menetlused Riigikohtus) 2. Teistele komisjonidele antud arvamused (sotsiaalkomisjonile kanepireformi teemal) kokku 1.

Olulisemad parlamentaarsed kuulamised

Õiguskomisjoni korraldatud rahapesu tõkestamise teemaliste ärakuulamiste kokkuvõte (14.01.19). Arutelu riikliku elatisabi süsteemi toimimisest (22.01.19). Kui suur on isikute arv karistusregistris ja kuidas on seda arvu mõjutanud viimaste aastate karistusõiguse reformid? (22.01.19). Kohtutäiturite süsteemi ja täitemenetluse efektiivsusest (06.05.19). Riigikontrolli ülevaade Eesti idapiiri väljaehitamise ettevalmistamisest. (03.06.19). Kohtumine Eesti Advokatuuri juhatuse liikmetega. Arutelu probleemidest ning kitsaskohtadest tänases õigusruumis (10.06.19). Päästeameti demineerimiskeskuse võimetutvustusel osalemine (25.09.19). Äriseadustikus OÜ osa võõrandamise regulatsiooni muutmise võimaluste arutelud (9.09; 16.09; 7.10; 17.10 ja 22.10. 2019 ja eelnõu 101 SE algatamine. Arutelu narkopoliitikast (21.10.19). Arutelu toimingupiirangute rakendamise ja õigusselgusest korruptsioonivastases seaduses (24.10.19). Arutelu Riigi strateegilisest planeerimisest (4.11.19) EU LISA – European Union Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems külastus. (09.12.19). Eesti Omanike Keskliidu pöördumise arutelu muinsuskaitse seaduse rakendamise teemal (19.11.19). Arutelu teemal: Kuidas on tagatud prokuratuuri sõltumatus (2.12.19). Arutelu aktuaalsetest probleemidest kriminaalmenetluses (17.12.19.). Riigi Peaprokuröri kandidaadi osas seisukoha kujundamine (19.12.19). Arutati kollektiivset pöördumist "Kadunud inimeste otsingust" (18.02.19).

Rahvusvahelisel tasemel toimus Europoli üle järelevalvet teostava komisjoni koosolekul osalemine kahel korral 24.-26.02.2019 Rumeenias ja 22.-24.09. 2019 Belgia Kuningriigis. Soome parlamendi administratiivkomisjoni vastuvõtmine. Kohtumised õiguskomisjoni ja põhiseaduskomisjoni liikmetega (1.-2.10.19.).

GRECO V hindamisvooru soovitude rakendamise ettevalmistamiseks toimus Justiitsministeeriumi ning MTÜ-ga Korruptsioonivaba Eesti septembris 2019 arutelu ministrite ja poliitiliste nõunike huvide konflikti maandamise ja lobitöö läbipaistvuse reeglite arendamisest.

Olulisematest ärakuulamistest XIV koosseisu ajal - riigi peaprokurör andis ülevaate korruptsioonikuritegude kriminaalmenetluslikust poolest, kriminaalpoliitikast ja Prokuratuuri prioriteetidest. Keskkriminaalpolitsei korruptsioonikuritegude büroo juht rääkis korruptsioonisüütegude kohtueelsest menetlusest ja Kaitsepolitseiameti peadirektor Kaitsepolitseiameti pädevuses olevate korruptsioonisüütegude menetlusest. Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik selgitas mittetulundusühingute riigieelarvest rahastamist. 2019. a sügisel ilmnis huvide konflikti reeglite rikkumine maaeluministeeriumis, millega seoses kuulas komisjon ära ministeeriumi kantsleri ning komisjoni erakorralisel istungil samal teemal osalesid peaminister ja riigisekretär.

Komisjon kontrollis Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse liikmete huvide deklaratsioone, mille käigus selgus vajadus mõnede deklarantide osas andmeid täpsustada. Leidsime ka sisulisi ja vormilisi küsimusi, mida deklareerimise osas edasi arendada muutmaks deklareerimise kohustust sisulisemaks ning võimaldamaks deklareeritud andmeid efektiivsemalt kasutada.

Kuna kohaliku omavalitsuse tasandil aitab korruptsiooni tõrjuda mh opositsiooni kaasamine, siis uuris komisjon 1.10-1.11.2019 küsimustiku abil kohalike omavalitsustelt opositsiooni osalemist otsustusprotsessides. Eesti 79 omavalitsusest vastas 71 ning vastuste alusel on komisjon esitamas oma nägemust kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muudatusi väljatöötavale ekspertgrupile ning Riigikogu põhiseadus- ja õiguskomisjonile.

Komisjon sai aasta jooksul teavitusi korruptsioonikahtlustest kohaliku omavalitsuse, juriidiliste ja füüsiliste isikute kohta. Nende juhtumite osas tegi komisjon täiendavaid päringuid ning ühel juhtumil edastas andmed korruptsioonivastase seaduse § 9 lg 3 alusel prokuratuuri.

Riigieelarve kontrollikomisjoni tegevuse ülevaade

Riigikogu XIII koosseis: Komisjon pidas 9 istungit, sh 2 ühisistungit. Aruandeperioodil võttis komisjon menetlusse 1 uue kontrolliaruande. XIV koosseis: Komisjon pidas 17 istungit, sh 1 ühisistungit. Aruandeperioodil võttis komisjon menetlusse 12 uut kontrolliaruannet ja ülevaadet.

Hea tava kohaselt kutsuti komisjoni istungitele Riigikontrolli esindajaid, auditi valdkonnaga seotud ministreid, vajadusel ministeeriumide kantslereid, asekanclereid ja teisi ametiisikuid. Lisaks kontrolliaruannete arutamisele tegeles komisjon teemade ja küsimustega, mis on aruannetega otseselt või kaudselt seotud. Komisjon võtab otsuseid vastu konsensuslikult.

Olulisemad teemad, mida komisjonis käsitleti ja mida käsitletakse ka edaspidi:

- Riigi eelarvestrateegiaga kui ka riigieelarvega seotud teemad.
- Riigi ülesannete rahastamine Euroopa Liidu toetustest.
- Avaliku ja erasektori koostöö (PPP) plussid ja miinused taristu arendamisel.
- Kõrgharidusreform ja tööjõuvajadused.
- Erakorraline meditsiin.

Probleemkomisjonid

Eesti keele õppe arengu probleemkomisjoni tegevuse ülevaade

Eesti keele õppe arengu probleemkomisjon loodi Riigikogu 30.05.2019 otsuse alusel. Komisjon pidas 2019. aastal kokku 13 istungit. Komisjon kaardistas muukeelses koolis eesti keele õppe arengu probleeme ning otsustas keskenduda muukeelse kooli eesti keele õpetajate ettevalmistamisele ja nende järelkasvu tagamisele ning eesti keele õpetamiseks vajalike õppevahendite kvaliteedile ja kättesaadavusele. Komisjon tutvus väljasõiduistungite käigus nende teemadega Narvas lasteaias Päikene, Tartu Ülikooli Narva Kolledžis, Kohtla-Järve riigigümnaasiumis, Tallinnas Avatud Koolis, Tallinna Läänemere Gümnaasiumis ning Innove keelekümbluskeskuses. Lisaks kohtusid komisjoni liikmed oma istungitel Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli keeleõppe juhtidega, Eesti Keele Instituudi esindajatega. Komisjon palus Tartu Ülikoolil ja Tallinna Ülikoolil esitada ettepanekud eesti keele teise keelena õpetamise tulemuslikumaks muutmiseks, mille arutamine leiab komisjonis aset 2020. aasta kevadistungjärgul. Probleemkomisjon koostas 2020. aasta alguses omapoolsed ettepanekud muukeelses koolis eesti keele õppe arendamiseks, esitas need haridus- ja teadusministrile ning ootab neile ministriumipoolset tagasisidet, millisel viisil on kavas neid ettepanekuid edasisi tegevusi kavandades arvesse võtta.

Rahvastikukriisi lahendamise probleemkomisjoni tegevuse ülevaade

Probleemkomisjon loodi Riigikogu 30.05.2019.a otsuse alusel. Komisjon pidas 2019. aastal kokku 13 istungit. Komisjon arutas rahvaloenduse metoodikat, lõimumise arengukava visiooni, rahvastikuregistriga seonduvaid küsimusi, Eesti alkoholipoliitikat, noorte alkoholiennetust, alkoholipoliitikaga seonduvaid küsimusi, Eesti laste ja noorte vaimse tervisega seonduvaid küsimusi, Soomes viibivate eestlaste tagasirändega seonduvaid küsimusi, Eesti rändestatistikat. Probleemkomisjon viibis välislähetuses Soome Vabariigis ja kohtus Soomes tegutsevate eestlasi ühendavate seltside esindajatega ning Soomes resideerivate eestlastega.

Parlamentaarne koostöö rahvusvahelisel tasandil

2019. aastal toimus 6 Riigikogu esimehe välisvisiiti: 2019. aasta jaanuaris osales RK esimees Eiki Nestor Iiri parlamendi 100.aastapäevale pühendatud istungil 2019. aasta aprillis osales RK esimees Henn Põlluaas EL spiikrite konverentsil Viinis ning juunis Kesk- ja Ida-Euroopa parlamendispiikrite 4. tippkohtumisel Varssavis. Esimese ametliku kahepoolse välisvisiidi tegi RK esimees Ungarisse oktoobris 2019. RK esimees osales ka ENPA liikmesriikide spiikrite konverentsil Strasbourgis, kus esines ka sõnavõtuga. Novembri lõpus viibis RK esimees Balti Assamblee istungil Riias, mille raames toimus ka Balti riikide spiikrite kohtumine.

Eestit külastasid 2019.aasta maikuus Korea Vabariigi Rahvusassamblee esimees ja novembris Soome parlamendi esimees. 2.-3. septembril toimus Eestis traditsiooniline NB8⁴ parlamentide esimeeste kohtumine.

Balti Assamblee (BA)

Balti Assamblee tegevuses osalemine moodustab lõviosa Riigikogu parlamentaarsest välissuhtlusest. 2019.a. oli Balti Assamblees ja Balti Ministrite Nõukogus eesistujaks Läti Eelnevate aastatega võrreldes on paremini ja tulemuslikumalt hakatud koordineerima kolme Balti riigi (3B) ühiseid seisukohti regioonile olulistes küsimustes EL-i tasandil (sh mahukate taristuprojektide rahastamine uue finantsraamistiku raames). Koostöö kolme Balti riigi vahel jätkus ühist huvi pakkuvates valdkondades – digitaliseerimine, innovatsioon, energeetika, keskkond, kaitsekoostöö, migratsioon, Rail Baltica, õnnetusvalmidus ja kriisihjamine jne.

BA komisjonid korraldasid 1-2 kohtumist aastas. 25.-26.11.2019 Riias osales Eesti BA delegatsioon aastaistungjärgul. Teemade ring oli üsna lai: ühtne energia- ja elektriturg, koostöö meditsiinis, kõrghariduses, 3B vesiniku perspektiiv jt. Kinnitati BA tööplaani ja eelarve Eesti eesistumiseks 2020, kirjutati alla Balti Nõukogu avaldusele ja võeti vastu BA resolutsioon. Koostöös Balti Ministrite Nõukoguga keskenduti Rail Baltica projektile ning 3B kaasamisele Euroopa energiavõrgustikku, 3B julgeolekule ja turvalisusele ning Balti koostöö tõhustamisele.

Jätkus tihe koostöö Balti Assamblee rahvusvaheliste partneritega. Põhjamaade Nõukogu(PN) koostööformaadis toimusid temaatilised seminarid, nt demokraatia ja sooline võrdõiguslikkus (BA ja PN tippkohtumine toimus Oslos detsembris, kus arutati regiooni julgeolekut ja kliimaga seotud küsimusi ning pandi paika BA ja PN koostööprioriteedid aastani 2023. Jätkus koostöö Beneluxi parlamendiga.

Koostöö GUAM⁵-i ja IPA⁶-ga idapartnerluse raames. 30.-31.05. toimus Vilniuses vastavateemaline konverents, mis oli pühendatud idapartnerluse 10.aastapäevale. Konverentsil osalesid Riigikogu aseesimees Siim Kallas, RK väliskomisjoni esimees Enn Eesmaa ja BA Eesti delegatsiooni asejuht Johannes Kert.

Läänemeremaade parlamentaarsel konverentsil on Eesti esindatud Balti Assamblee delegatsiooni kaudu. Toimus 4 Alalise Komitee istungit. Tööd jätkas migratsiooni- ja integratsioonialane tööühm.

23.augustil tähistati Riias Balti keti 30.aastapäeva, kus osalesid BA Eesti delegatsiooni juht Aadu Must ja RK väliskomisjoni esimees Enn Eesmaa.

⁴ Põhja-Balti regiooni koostööformaad.

⁵ Gruusia, Ukraina, Aserbaidžani ja Moldova Parlamentaarne assamblee.

⁶ Gruusia, Ukraina ja Moldova Parlamentaarne Assamblee.

2019.a. pälvis Leelo Tungal BA kirjandusauhinna, kunstipreemia läks Läti dirigendile Normunds Šnē'le ning teaduspreemia Prof. Habil. Dr Jūras Banys'le Leedust. Innovatsiooni auhinna pälvis Eestist Hepta Group Airborne OÜ. BA medalid 2019 said Eestist Ain Anger ja Avo Keel.

Eesti on Balti Assamblee ja Balti Ministrite Nõukogu eesistuja aastal 2020.

NATO Parlamentaarne Assamblee (NATO PA)

Aktiivse NATO liikmesriigina peab Eesti oluliseks sisulist panustamist NATO Parlamentaarse Assamblee töösse. Märtsis toimunud alalise komitee istungil Zagrebis olid peateemadeks Põhja-Makedoonia liitumisleppe ratifitseerimine teiste alliansi riikide poolt. Lisaks oli arutelul sooline võrdõiguslikkus NATO PA-s naiste osakaalu suurendamise näol ning PA põhikirja punktide muudatusettepanekute tutvustamine alalisele komiteele.

Kevadistungil Zagrebis käsitleti Põhja-Makedoonia Vabariigi Põhja-Atlandi lepingu liitumise protokolliga ratifitseerimist, olukord Ukrainas ning alliansi heidutus- ja kaitsevõimet.

Londonis toimunud aastaistungil olid peamised teemad alliansi piiride turvalisus, pagulaskriisi lahendamine, korrupsioon ja inimõiguste olukord Venemaal ja Ukrainas, tuumaheidutus ja relvastuskontroll, atlandiülese kaitse- ja julgeolekualase koostöö tugevdamine, Brexiti võimalikud tagajärjed majandusele ja julgeolekule, digitaalturg ja küberturvalisus, Aafrika, julgeoleku dünaamika Pärsia lahe rannikul, uued tehnoloogiad ning tehisintellekt.

Detsembri alguses toimus Washingtonis ka traditsiooniline transatlantiline foorum, kus põhiteemadeks olid väljakutsed Lähis-Idas, tuumarelvad ja relvastuskontroll, USA ja Aasia (peamiselt Hiina ja Põhja-Korea) vahelised suhted ning Venemaa ja Ukraina.

Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee (ENPA)

ENPA I osaistungil olid peamisteks teemadeks Vene Föderatsiooni hääleõiguse ja delegatsiooni volituste küsimus. Tähelepanu keskendus kahele erakorralisele debatile: „Pingete suurenemine Aasovi mere ja Kertši väina ümber ning ohud Euroopa julgeolekule“ ning: „Türgi opositsioonipoliitikute olukorra halvenemine: mida teha, et kaitsta oma põhiõigusi Euroopa Nõukogu liikmesriigis?“ ENPA Eesti delegatsiooni juhi ja Türgi monitooringu raportööri Marianne Mikko raport juhendus tõdemusest, et Türgi peab järgima täielikult õigusriigi, demokraatia ning inimõiguste põhimõtteid. Eesti delegatsiooni liige Andres Herkel pidas kõne Ukraina toetuseks. Lisaks arutati debati käigus Andres Herkeli raport Interneti haldamisest ja inimõigustest, mis häälteenamusega vastu võeti. Parlamendiliikmed kutsusid üles Euroopa valitsusi panustama poliitikasse, mis säilitaks üldise juurdepääsu, tagaks võrgu neutraalsuse, kaitseks privaatsust ja andmeid.

ENPA II osaistungil pidas delegatsiooni juht Marianne Mikko kõne 70-aastase ENPA muutunud moraalist ja vajadusest võidelda endiselt ühiste väärtuste eest.

ENPA III osaistungil juunis, kus osales Eesti uue delegatsiooniga (juht Maria Jufereva Skuratovski), olid peamisteks teemadeks ENPA otsustusprotsesside tugevdamine ja Venemaa volituste ning hääleõiguse küsimus. Venemaa volituste taastamine tingis samameelsete grupi sünni. ENPA samameelsete delegatsioonide ehk Baltic + grupi eesmärk oli vastustada Vene Föderatsioonile peatatud volituste taastamist. Riigikogu ENPA delegatsioonid on alati otsinud ja leidnud võimalusi koostööks samameelsete esindustega seismaks vastu katsetele eirata rahvusvahelise õiguse norme. Koostöövajadus andis endast väga selgelt märku ka 2019. aastal.

Eesti saadikud koos teiste vastuhäaletanutega esitasid hääletuse lõpus ühisdeklaratsiooni.

ENPA IV osaistungil oktoobris osaistungil pälvisid enim tähelepanu ENPAs tekkinud eelarveline ja identiteedikriis, samuti juunikuine Venemaa tagasivõtt organisatsiooni. Istungil oli veel arutlusel vilepuhujate ehk rikkumistest teatajate ja terrorismiohvrite kaitsmine, samuti

tulid debatina üles kliimapõgenike ja töörande teema Ida-Euroopas ning sünnitusabi ja günekoloogilise vägivallaga seotud probleemid maailmas.

Euroopa Julgeoleku- ja Kootööorganisatsiooni Parlamentaarne Assamblee (OSCE PA)

Eesti delegatsiooni töö lähtus 2019. aastal põhimõttest, et Eesti laiem julgeolek sõltub väga suurel määral meie võimekusest tegutseda rahvusvahelisel areenil tõsiseltvõetava koostööpartnerina. 2019. aastal oli OSCE PA esimene töökoosolek NB8 formaadis delegatsioonijuhtide kokkusaamine jaanuaris Varssavis. NB8 töövorm (Põhjamaade ja Balti riikide kohtumine) on traditsioonilise töövorm alates 2013. aastast.

OSCE PA 18. talveistungil Viinis jäi kõlama mõte, et OSCE PA roll konfliktide lahendamisel diplomaatilisel teel ning OSCE PA nähtavus ja usaldusväärsus peavad suurenema. Juunis toimus Riias NB8 raames delegatsioonide kokkusaamine, et ette valmistada suvist aastaistungit. OSCE PA suvisel 28. aastaistungil Luksemburgis toodi esile need valdkonnad ja teemad, mille puhul OSCE saaks aidata ja suunata (migratsiooni haldamine ja väärivate tagasisaatmise poliitika edendamine, terrorism ning välisvõitlejate tagasisaatmise ja ümberasustamisega seotud väljakutsed, Ida-Ukraina konflikt, keskmää-tuumajõudude piiramise lepingu kokkuvarisemine, Brexiti mõju julgeolekule, kliimamuutus, hea valitsemise edendamine ja korruptsioonivastane võitlus, koolilaste harimine inimkaubanduse vältimiseks jm). OSCE PA 18. sügisistung Marrakechis (Maroko) toimus teemal „Euroopa-Vahemere regioon: OSCE ja partnerite roll“. Keskenduti vajadusele tugevdada regionaalset koostööd ning suurendada OSCE ja OSCE PA rolli. Toimusid ka täitevkomitee istung ja Vahemere foorum „Põhja-Lõuna koostöömudelid ning majanduslik ühenduvus Vahemere piirkonnas globaliseeruv maailmas“. Arutlusel oli kliima, migratsioon, külmutatud konfliktid (AR-AZ, UA-RF), sooline võrdõiguslikkus ja naiste küsimused.

2019. aasta märtsis osaleti vaatlejatena Ukraina presidendivalimistel, novembris Valgevene parlamendivalimistel ning detsembris Usbekistani parlamendivalimistel.

Parlamentidevaheline liit (IPU)

IPU loob parlamendi esindajaile võimaluse globaalseks info- ja kogemustevahetuseks. Riigikogu IPU delegatsiooni esindajad osalesid 2019. aastal kahel üritusel. Märtsikuus toimus Dohas, Kataris 140. assamblee, mis keskendus haridusele ja soolisele võrdõiguslikkusele. Delegatsiooni esimehe Helmen Küti sõnul peavad riigid tegema koostööd, et kõigile oleks tagatud vabadused ja õigused- õigused isikuvabadusele, turvalisusele, haridusele ja võrdsel kohtlemisele. Sügisene IPU 141. assamblee toimus Belgradis, Serbias ja keskendus rahvusvahelise õiguse tugevdamisele. Hääletati erakorralistel teemadel: kõige rohkem tähelepanu pälvis Prantsusmaa, Suurbritannia, Saksamaa, Šveitsi ja Egiptuse delegatsioonide ühisavalduse tekst, mis kutsus Türgit üles lõpetama sõjaoperatsioon Süürias. Delegatsiooni esimees Aivar Kokk rõhutas oma sõnavõtus, et Türgi sõjaline operatsioon Kirde-Süürias on toonud kaasa kümneid tsiviilohvreid ja võib põhjustada uue laiaulatusliku põgenikekriisi. Assamblee valis erakorraliseks teemaks kliimamuutused. Globaalne soojenemine on tänapäeval üks peamisi väljakutseid, millega ühiskond tulevikus silmitsi seisab (*Addressing climate change*).

Traditsioonilise soome-ugri kohtumise korraldamise eest vastutas 2019. aastal Soome IPU delegatsioon. 2020. aastal on roteeruv korras Eesti IPU delegatsiooni kord.

Euroopa Parlamendivahelise Kosmosekonverents (EISC)

Riigikogu välissuhtluse kõige värskemaks valdkonnaks maailmaruumi käsitlevad teemad. 1.jaanuarist 2019 oli EISCi eesistujaks Saksamaa. Organisatsioon keskendus Euroopa kosmosevaldkonna arengutele. Kosmosetegevused aitavad kaasa tõhusamale kliimakaitsele,

katastroofide ennetamisele ning transpordi navigeerimisele. Märtsikuine Bremenis töötuba keskendus Euroopa Kosmoseagentuuri (ESA) ministrite nõukogule Space19+ - 2019.a kosmosevaldkonna ühele tippündmusele. Töötoa raames külastati Bremenis asuvaid kosmosetööstuse ettevõtteid, asutusi - Airbus, OHB, ArianeGroup ning ZARM (*Bremen Drop Tower*).

Septembris toimus Berliinis plenaaristung, kus rõhutati, et ESA ministrite nõukogu kohtumine Space19+ saab olema keskseks ja suundanäitav Euroopa kosmosealaste tegevuste jaoks tulevikus. Rõhutati Euroopa Kosmoseagentuuri olulisust ning vajadust seda hoida ja tugevdada kui sõltumatut rahvusvahelist organisatsiooni.

Oktoobris osales Andrei Korobeinik Rahvusvahelisel Astronautika Kongressil Washingtonis, Ameerika Ühendriikides. Tähistamaks kongressi 70. aastapäeva ja 50 aastat Kuule maandumisest, oli keskseks teemaks seadusandjate võimalused, väljakutsed kosmoseuuringutes ja kosmose liikluse juhtimine.

Riigikogu parlamendirühmade tegevus kujunes uue koosseisu töö käivitumisest tulenevalt kesisemaks: välisviisidi tegid Eesti-Hiina parlamendirühm ja Eesti-Prantsusmaa parlamendirühm. Riigikogu võõrustas parlamendirühmi Hiinast ja Ukrainast.

Euroopa parlamendiuringute ja dokumendikeskus (ECPRD)

ECPRD koostöövõrgustiku tegemistest võtab osa ligi 70 parlamendikoda, sh panustab aktiivselt ka Riigikogu Kantselei. ECPRD raames korraldas Riigikogu Kantselei 2019. a oktoobris Toompea lossis rahvusvahelise seminari „Tehisintellekti uuendused ja projektid parlamentides“. Seminarile eelnes küsitluse läbiviimine võrgustiku liikmeskodade ametnike seas. Seminariteema ja korraldus said väga hea tagasiside.

Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise parlamentaarne mõõde ja parlamentidevaheline EL-i infovahetus (IPEX)

2019.a jätkus Riigikogu Kantselei ametnike töö IPEX⁷i juhatuse eesistumisega. Aasta alguses viidi Tallinnas läbi IPEXi juhatuse kohtumine. Samuti osales Riigikogu Kantselei 2019.a võrgustiku töögruppide (digigrupp jt) töös. IPEXi juhtimisel aidati olulisel määral kaasa IPEXi digitaalse strateegia ja tööprogrammi elluviimisele, samuti sellele, et võrgustikust ja selle veebist saaks ELiga seotud parlamentaarne tegevuse keskne infoallikas. Vastavalt IPEXi protseduurireeglitele võttis Austria parlament Riigikogult IPEXi eesistumise teatepulga üle pärast 2019.a aprillikuist ELi parlamentide esimeeste konverentsi Viinis. Sellele järgnes juhatuse töös osalemine taval liikmena.

Rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksudeks maksti kokku 125 200 eurot, sellest Balti Assambleele 91 400 eurot, Parlamentidevahelisele Liidule (IPU) 13 900 eurot, NATO Parlamentaarsele Assambleele 4 600 eurot, Läänemeremaade parlamentaarsetele konverentsile (BSPC) 6 000 eurot, Euroopa Liidu parlamentide asjade komiteele (COSAC) 4 000 eurot, OSCE Parlamentaarsele Assambleele 1 700 eurot ning IPU geopoliitilisele grupile 12+, parlamentide peasekretäride ühendusele (ASGP), Rahvusvahelisele Arhiivinõukogule (ICA) ja IPEX-le kokku 3 600 eurot.

⁷ Euroopa Liidu alase info vahetamiseks ja liikmesriikide parlamentide koostöö toetamiseks loodud platvorm <http://www.ipex.eu>

Avalikkuse teavitamine ja kodanike kaasamine otsustusprotsessi

2019. aasta peamine märksõna oli „Riigikogu 100“, sest aprillis möödus 100 aastat Asutava Kogu, meie esimese parlamendi, kokku tulemisest. Juubeliaastaks töötati välja spetsiaalne logo, mis võeti kasutusele ametlikus kirjalikus suhtluses ja ekraanigraafikas.

Juubelikuu aprill algas küünalde süütamisega kõigi Asutavasse Kogusse valitud saadikute sünnikohas. 22. aprilli õhtul läideti jüriöö märgutulest 120 küünalt parlamendiliikmete mälestuseks Kuberneri aias. Riigikogu 100 kulmineerus juubelinädalaga 22.-26. aprillil, millesse mahtusid Riigikogu pidulik istung koos kutsutud külalistega, temaatilise postmargi ja Riigikogu ajalooramatu esitlus Valges saalis, Toompea lossi kolme nõupidamisruumi nimetamine riigimeeste Otto Strandmani, August Rei ja Jaan Tõnissoni nimedega.

Jaak Valge mahukas ajalooline uurimus „Eesti parlament 1917-1940“ osutus nii menukaks, et aasta lõpus tuli välja anda teose lisatrükk.

26. aprilli õhtul olid Riigikogu kõikide koosseisude liikmed kutsutud Estonia teatrisse kontsertetendusele „Eestimaa hääled“ ja sellele järgnevale vastuvõtule Estonia kontserdisaali. Etenduse kunstiline juht ja lavastaja oli Veiko Tubin, muusikajuht ja dirigent Rasmus Puur, kunstnik Kristjan Suits. Suurejoonelises lavastuses esinesid Eesti Filharmoonia Kammerkoor, ERSO jpt. Kontsertetendusest tegi ülekande ETV.

Omaette projektiks oli rändnäitus „Riigikogu 100“, mis andis ülevaate Eesti esinduskogu sajandipikkusest ajaloost. Väljapanekut, mis kujutas endast rändavat Riigikogu tänavat, eksponeeriti kaheksas Eestimaa linnaruumis: Viljandis, Pärnus, Haapsalus, Tallinnas, Paides, Tartus, Narvas ja Rakveres.

Traditsiooniliselt toimus Eesti iseseisvuspäeva hommikune pidulik lipuheiskamine 24. veebruaril Kuberneri aias, samuti aitasime korralduslikult kaasa Eesti lipu 135. aastapäeva pidulikule lipuheiskamise tseremooniale ja 20. augusti üritustele. Taasiseseisvumispäeva programmis oli seekord ka kontsert Toompea lossi rõdult. Vastupanuvõitluse päeva hommikul heisati Pika Hermannini tornis lipp koos Tallinna 21. Kooli liputoimkonnaga.

Riigikogu Valges saalis toimunud üritustest on märkimisväärsamad kodanikuühiskonna tegijate tunnustamine ja üle-eestilise elamustuuri „Laste Vabariik“ kuldvapi omanike autasustamine koostöös EV100 juhtrühmaga. Aasta lõpus kogunes pidulikule aktusele Kaitseliidu Toompea malev.

Riigikogu lahtiste uste päev toimus mullu erandina 25. mail, päeval, mil Asutav Kogu 100 aastat tagasi Estoniast Toompea lossi Valgesse saali tööle asus. Külastajaid oli ligi 3 000 ning programm oli pühendatud laulu- ja tantsupeo ning eesti keele aastale.

2019. aastal eksponeeriti Riigikogus 15 eriilmelist näitust, kus olid esindatud rahvuskultuur (kaks näitust Viljandi Kultuuriakadeemialt) ja tähistatud olulisi tähtpäevi (nt 100 aastat maaseaduse vastuvõtmisest ja 30 aastat Balti ketist). Keskkonnateema olulisust rõhutas Arhitektide Liidu kuraatornäitus „Liginull“. Kunstinäituste korraldamisel teeme püsivat koostööd Eesti Kunstnike Liiduga. Läänud aasta üheks õnnestunumaks võib pidada Enn Põldroosi isikunäitust „Vahemõtted“.

Riigikogu Toimetiste järjekordsed numbrid ilmusid tähtaegselt. RiTo nr 39 esitlused toimusid juuni algul Riigikogus ja Rahvusraamatukogus. Sellest tegid veebiülekande ERR, Postimees ja Õhtuleht. RiTo nr 40 esitleti detsembris, millest tegi veebiülekande ERR.

Trükistest valmis Riigikogu XIII koosseisu viimane aastaraamat, mis koondas materjali septembrist 2017 märtsini 2019. Riigikogu XIV koosseisu tutvustav voldik ilmus mais ja selle uuendus oktoobris. Aasta jooksul valmisid maaelukomisjoni, riigikaitsekomisjoni ja keskkonnakomisjoni tutvustavate voldikute vahelehed.

Jätkus aktiivne töö sotsiaalmeedias, põhikanalis Facebook oli aasta lõpu seisuga üle 13 000 jälgijat. 2018. aasta novembris alanud kampaania Riigikogu 100 kulmineerus parlamendi sünnipäevanädalal. Kokku tehti kampaania käigus 20 harivat ja meelelahutuslikku Riigikogu ajalugu tutvustavat postitust. Kampaania summeeritud katvuseks oli 461 931 inimest ning näitamisi oli kokku 707 406. Riigikogu lehele tuli juurde 563 uut jälgijat.

Möödunud aastal käis Riigikoguga tutvumas 735 ekskursioonigruppi ning külastajaid oli kokku 26 240, sh eestlasi 20 275 ja välismaalasi 5 965. Suvetuuridel osales 1 120 inimest, sh 320 Eesti kodanikku ja 900 väliskülalist 60-st riigist.

Külastajate arv jäi võrreldes eelmise aastaga samale tasemele. Välismaalastest külastajad olid peamiselt üheks päevaks Eestisse saabunud turistid. Lisaks olid tudengigrupid (400 inimest) Saksamaalt, Hollandist ja Taanist, kes traditsiooniliselt tutvusid Eesti parlamendi tööga.

Eraldi väärrib tunnustamist Eesti Rahvusringhäälingu tegevus Riigikogu juubeliaasta sündmuste kajastamisel. Lisaks toimusid regulaarsed teleülekanded Riigikogu istungisaalist (infotunnid, olulise tähtsusega riiklike küsimuste arutelud), telesaate Esimene Studio ülekanded Valgest saalist, Terevisiooni ja Suvereporteri otselülitused Toompealt.

Riigi valimisteenistus

Riigi valimisteenistus (RVT) on valimisseaduste alusel moodustatud ja Riigikogu Kantslei koosseisus olev üksus, kelle ülesanne on ette valmistada ja läbi viia Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Euroopa Parlamendi, kohaliku omavalitsuse volikogude, Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimisi ning rahvahääletusi. Lisaks sellele lahendab teenistus muid valimistega seotud küsimusi, sh infotehnoloogilisi küsimusi.

2019.aastal toimusid Riigikogu valimised ja Euroopa Parlamendi valimised. Valimisteenistuse põhitegevus oli seotud nende valimiste ettevalmistamise ja läbiviimisega, samuti valimiskaebuste läbivaatamise koordineerimisega. Valimisteenistus korraldas ka 2019.a märtsis Riigikogu juhatause valimised.

2019.aastal jõustunud valimisseaduste muudatustega said valimiste korraldaja rolli ka valla- ja linnasekretärid ning riigi valimisteenistus rakendas 2019.aasta valimistel esmakordselt valla- ja linnasekretäride kesket valimisvahendite jaotamise süsteemi. Mõlemate valimiste ettevalmistamise raames viis RVT täiendavalt läbi valijate teavitustegevust, koordineeris institutsioonidevahelist koostööd valimiste väärinfo, küber- ja hübriidohtude riskide maandamist ning seadis sisse valimiste kasutajatoe (sh infotelefoni). Enne mõlemat valimist korraldas riigi valimisteenistus valimiste korraldajate koolitusi üle riigi vaatlejate koolitusi, sh e-hääletamist tutvustav seminar enne Riigikogu valimisi.

Infotehnoloogia valdkonnas olid põhilised ülesanded elektroonilise hääletamise süsteemi ettevalmistamine ja rakendamine, valimiste infosüsteemi uuendamine ja rakendamine Riigikogu ja Euroopa Parlamendi valimistel, samuti uue (2021. valimistel kasutusele võetava) infosüsteemi ettevalmistamine, mis hõlmab endas ka elektroonilist valijate nimekirja. Samuti oli valimisteenistuse ülesandeks tulemuste operatiivseks esitamiseks vajaliku valimiste veebilehe uuendamine ja haldamine. Vastavalt koostöökokkuleppele jätkus tihe koostöö Riigi Infosüsteemi Ametiga kõikide infosüsteemide halduse, analüüsi, turvalisemaks muutmise ning monitoorimise valdkonnas.

Õigusloomega seonduvalt osales valimisteenistus *Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse* ekspertkomisjoni töös, Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi moodustatud e-hääletamise töörühma töös ning osales Justiitsministeeriumi koordineeritavas valimisseaduste muutmissetpanekute väljatöötamisel.

2019. aasta eelarves investeringuteks ette nähtud 166 780 eurot kasutati ära 69,7% ulatuses, et arendada valimistega seotud infosüsteeme (valimiste infosüsteem ning elektroonilise hääletamise süsteemi uusarendused koos hääle kontrollimist võimaldava süsteemiga). Kasutamata jäaki loodetakse saada kasutada valimiste infosüsteemide arenduseks 2020. aastal.

Riigi valimisteenistuse koosseisus oli 2019. aasta lõpu seisuga 10 teenistujat, neist 7 töötas täiskoormusega ja 3 osakoormusega.

Riigi valimisteenistuse 2019. aasta eelarve koos investeringutega oli 4 258 500 eurot, millest kasutati 4 185 162 eurot, sh investeringuteks 116 310 eurot.

Arenguseire Keskus

Arenguseire Keskuse 2019. aasta tegevuskavas oli kinnitatud kolm uurimissuunda. Iga uurimissuunale komplekteeriti juhtkomisjon ja eksperdikogu, koostati põhjalik lähteülesanne ja hankeplaan. Kahe uurimissuuna lõppeesmärk oli esitada alternatiivsed stsenaariumid tulevikuarengutest. Stsenaariumide koostamise alal nõustas keskust Tallinna Ülikooli professor Erik Terk. Uuringute läbiviimisse oli kaasatud üle 60 teadlase ja eksperdi.

- Uurimissuuna lõppraport „[Vanemaealiste rahalise heaolu stsenaariumid Eestis aastani 2050](#)“ valmis oktoobris 2019.
- Uurimissuuna lõppraport „[Eesti regionaalse majanduse stsenaariumid 2035](#)“ valmis novembris 2019.
- Uurimissuuna lõppraport „[Väärtused kui inimvara ja nende seos ühiskonna arenguga](#)“ valmis novembris 2019.

Lisaks uurimisprojektide läbiviimisele nägi tegevuskava ette maailma mõttekodade seire. Eesmärk oli anda regulaarseid ülevaateid maailma mõttekodades avaldatud analüüsides ja arutelude keskpunktis olevatest teemadest.

- 2019. aastal ilmus 12 uudiskirja maailma mõttekodade värskematest analüüsides.
- Aasta jooksul valmis 6 trendiülevaadet väljaandele [Pikksilm](#), kus eksperdid kirjutasid essee vormis erinevatel tulevikuteemadel.
- 2019. aastal toimus 11 teemaõhtut, kus koos pädevate ekspertidega arutati valitud tulevikuteemadel.

2019. aasta lõpus alustati arenguseire 2020. aasta tegevuskava ettevalmistamist. Selleks küsiti ettepanekuid uurimisteemade kohta Riigikogus esindatud komisjonidelt ja fraktsioonidelt. Arenguseire nõukoda arutas saadud ettepanekuid ja võimalike lähteühesandeid ning 2020. aastaks välja valiti viis uurimissuunda:

- Globaalsed jõujooned
- Eesti inimeste siseriiklik ja piiriülene liikuvus
- Tuleviku tervishoid
- Laevandus ja meremajandus
- Ettevõtluskeskkonna tulevik

Laiema avalikkuse kaasamiseks korraldati kaheksa seminari ja konverentsi. Neist olulisemad olid konverents „[Teistmoodi tulevik](#)“, kus esitleti keskuse uurimissuundade raames valminud töid, ja koos Õiguskantsleri Kantseleiga korraldatud seminar „[Laste heaolu indikaatorid: praegune seis ja võimalused laste olukorra kirjeldamisel](#)“, kus arutati ühiselt laste heaolu kirjeldamise ja hindamisega seotud olukorda ja võimalusi Eestis.

Keskus on olnud aktiivne ka meediaga suhtlemisel. 2019. aasta meediakajastuste arv oli 355.

Läbi viidud küsitluste tulemusena oli keskuse korraldatud üritustel osalenute keskmine rahulolu hinne 10 palli skaalal 7,8 ning mediaan rahulolu hinne samal skaalal oli 8,5.

Arenguseire Keskuses töötas 2019. aasta lõpu seisuga seitse täiskoormusega töötajat ja üks osalise koormusega töötaja.

2019. aasta eelarve oli 793 100 eurot, millest kasutati 727 448 eurot.

Organisatsiooni ja teenistujate arendamine

Riigikogu Kantselai seadusest tulenev eesmärk on toetada Riigikogu tema põhiseaduslike ülesannete täitmisel. Sellest tulenevalt on Kantselail kohustus värvata ja hoida kõrge kvalifikatsiooniga teenistujaid, kes parimal viisil toetavad Eesti rahva esindust riigi ja parlamentarismi edendamisel ning täidavad ühiskonnas olulist rolli seadusandliku ja täitevvõimu tasakaalustamisel võrdsete partneritena.

Kantselai teenistujate arendamise ja tööalase koolitamise eesmärk oli ka 2019. aastal hoida ja tõsta teenistujate professionaalsust, et tagada kantselai põhiülesannete täitmine ja püstitatud eesmärkide saavutamine.

Olulisim sihtrühm koolitus- ja arendustegevuses olid esmatasandi ja keskastme juhid. Juhtide arendamisel kasutati Rahandusministeeriumi pakutavaid keskseid arenguprogramme esma- ja keskastme juhtidele (arenguprogramm „KESTA“), osalemist juhtimiskonverentsidel, juhtide arengu toetamiseks võimaldati individuaalseid *coaching*'u seansse. Õigusloome valdkonna tippspetsialistidel on olnud jätkuvalt võimalus osaleda Riigikohtu korraldatava kohtunike koolituse programmis. 2019.a jätkati mahukate sisekoolitustega küberhügieeni ja -turvalisuse, õiguskeele, suurürituse korraldamise ja protokollide valdkonnas. Põhjalikud teabetunnid ja koolitused viidi läbi Riigikogu XIV koosseisu liikmetele ja fraktsioone nõustavatele töötajatele.

Kantselai on teinud kõik endast oleneva, et hoida asutuse atraktiivsust avaliku sektori tööandjana. 2019. aastal kasvas siiski hüppeliselt personali vabatahtlik voolavus, mis oli 11,3% (2018.a oli vastav näitaja 4,8%). See omakorda kasvatas oluliselt uue personali värbamisele ja sisseelamise toetamisele kuluvat aja- ja inimressurssi. Vabade teenistuskohdade täitmisel kasutati peamiselt konkursse. Keskmine kandidaatide arv avaliku konkursiga täidetavatel kohtadel võrreldes 2018. aastaga siiski langes. Keskmiselt osales ühel konkursil 25 kandidaati.

Kantselai palgapoliitika eesmärk on tasustada teenistujaid õiglaselt oma organisatsioonis ja konkurentsivõimeliselt palgaturul. Rahandusministeeriumi koostatud 2019.a ministeeriumite haldusalade, põhiseaduslike institutsioonide ja Riigikantselai palkade koondraporti andmetel on Kantselai palgapositsioon Riigikantselai ja põhiseaduslike institutsioonide võrdlusgrupis küll veidi paranenud, kuid jätkuvalt 8% võrra teistest madalam. 2019. aastal oli keskmine kuu põhipalk Kantselais 1825 eurot, mis kasvas aastaga 2,4%.

Arvestades asjaolu, et 2019.a keskne palgafondi suurendamine puudutas kõiki põhiseaduslikke institutsioone ja neid teenindavaid ametiasutusi, ei parandanud lisaressursi kasutamine märkimisväärselt Kantselai üldist palgapositsiooni.

Kantselai kui põhiseaduslikku institutsiooni teenindav ametiasutus on siiski suutnud hoida oma positiivset mainet tööandjana, nii et Riigikogu nõustamise ja teenindamisega seotud kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistid on jätkuvalt motiveeritud kantselais töötama.

Olulisimad investeeringud

2019. aastal tehti Riigikogu kinnistutel mitmeid eri liiki investeeringuid. Lõpetati 2018. aastal alustatud aadressil Toom - Kooli 5 asuva hoone remont kogumaksumusega 145 100 eurot. Tööde käigus remonditi fassaad, korrastati või asendati aknad ning taastati hoone ruumide viimistlus, mis oli saanud kahjustada hoone vajumise tõttu.

Samuti lõpetati Toompea lossi põhjamüüri ja Toompea 1 kinnistul oleva müüri korrastamine maksumusega 56 100 eurot ning teostati viimased renoveerimisjärgsed tööd Kuberneris aias.

Aadressil Lossi plats 1a asuvale hoonele teostati välitöid 93 500 euro väärtuses. Tööde käigus korrastati lossi fassaadi ning asendati sisehoovi paesillutise purunenud plaadid uutega. Lossi turvalisuse tagamiseks soetati ning paigaldati turvaväravad maksumusega 30 700 eurot.

Planeeritud läänemüüri korrastamise projekt jõudis mõõdistamise ning projekteerimise etappi. Tööde teostamine on kavandatud aastasse 2020.

Suurimateks remontideks lossis olid Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ruumide remont ning Jaan Tõnissoni nimelise koosolekute ruumi renoveerimine.

2019. aastal alustati ka aadressil Toom - Kooli oli 3 asuva hoone ning Toompea lossi põhjatiiva hoonete vundamentide toetamisega, et oleks võimalik hakata hoonete vajumisest tulenevaid kahjustusi likvideerima ning hooneid remontima. 2019 aastal käivitusid ettevalmistustööd Toompea lossi rekonstrueerimiseks.

Infotehnoloogia investeeringute kava prioriteedid on jätkata dokumendihaldus- ja stenogrammisisüsteemi tarkvara arendamist.

Tarkvaraarendusega seotud töid tehti 2019. aastal kogumaksumusega 221 200 eurot.

Täiendav informatsioon

Riigikogu Kantseleis (koos Arenguseire Keskuse ja Riigi valimisteenistusega) oli 2019. aastal täistööajale taandatud avalike teenistujate keskmine arv 216,07 (sealhulgas ametnike keskmine arv 74,83 ja töötajate keskmine arv 141,24).

Riigikogu juhatusel makstud tasud olid aruandeaastal kokku 212 800 eurot. Riigikogu Kantselei juhtkonna (direktori ja asedirektorite) tasud olid 132 000 eurot. 2019. aastal arvestati töötasu ja hüvitiste kulu Riigikogu liikmetele ning kantselei ametnikele ja teenistujatele kokku 10 799 300 eurot.

Õigusaktidele, Riigikogu Kantselei siseaktide üldistele nõuetele või turutingimustele mittevastavaid tehinguid seotud isikutega aruandeaastal ei tehtud.

Riigikogu Kantselei tähtsamad majandusnäitajad 2019. aastal olid järgmised:

- varad	19 966 100 eurot
- kohustised	2 693 700 eurot
- tegevustulud	337 600 eurot
- tegevuskulud	24 332 900 eurot

Varad ja riigieelarvesse kuuluv netovara ning kohustused vähenesid 267 000 euro võrra, mis on peamiselt seotud põhivara amortiseerumisega.

Ülevaatlik informatsioon Riigikogu Kantselei valitsemisala 2019. aasta eelarve täitmise kohta kajastub 2019. aasta majandusaasta aruande raamatupidamise osa lisan „Riigieelarve täitmise aruanne 2019“.

ERAKONDADE RAHASTAMISE JÄRELEVALVE KOMISJONI 2019. AASTA TEGEVUSARUANNE

Komisjoni töö strateegiline eesmärk on aidata kaasa erakondade tulude ja kulude seaduslikkuse ja läbipaistvuse tagamisele.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon (registreerimisnumber 70009043) alustas oma tööd 2011. aasta 6. mail.

Komisjoni töö sisuks on kontrolli teostamine *Erakonnaseaduses* sätestatud nõuete täitmise üle. Põhiliseks tegevuseks on erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide rahastamise aruannete kogumine, kontrollimine ja analüüsimine.

Olulisimaks tööks aruandeaastal lisaks tavapärasele erakondade aruannete kontrollimisele oli 2019. aastal toimunud Riigikogu ja Europarlamendi valimiskampaaniatega seotud erakonnaseaduse rikkumiste menetlemine ja mitmes komisjoni ettekirjutustega seotud kohtuvaidluses osalemine (ühe ettekirjutuse puhul käis kohtuvaidlus riigieelarvesse kantava keelatud annetuse üle summas 110 tuhat eurot).

2019. aastal oli Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonil kasutada rahalisi vahendeid 131 800 eurot, millest kasutati ära 110 400 eurot. Sealhulgas oli investeeringuteks (komisjoni veebilahendus) ette nähtud 28 800 eurot, millest kasutati 11 700 eurot. Jäägi kasutamine lükkub objektiivsetel põhjustel aastasse 2020.

Komisjoni personalikuludeks planeeriti 43 000 eurot, millest kasutati 41 900 eurot ja majandamiskuludeks planeeriti 60 000 eurot, millest kasutati 56 800 eurot.

Komisjoni majandusnäitajad 2019. aastal olid järgmised:

- varad	15 900 eurot
- kohustised	4 200 eurot
- tegevustulud	1 000 eurot
- tegevuskulud	110 900 eurot

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa Oviir
Komisjoni esimees